

3. Добикіна О. К., Рижиков В. С., Касьянюк С. В., Кокотько М. Є, Костенко Т. Д., Герасимов А. А. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 208 с. — С. 52—55.

4. Карась П. Інтелектуальний капітал: складові та аспекти комерціалізації в нових умовах господарювання // Економіст. — 2006. — №8. — С. 31—39.

5. Мішустіна Т. С. Нематеріальні активи підприємства та місце торгівельної марки // Академічний огляд. Науково-практичний журнал. — Вип. 2. — 2003. — С. 74—76.

6. Репіна І. М. Ідентифікація та класифікація активів підприємства // Стратегія розвитку України. Наук. журнал. — № 1. — 2009. — 386 с.

7. Скрынько С. Л., Мендрул А. Г., Ларцев В. С. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов. — К.: Издатель СПД Цудзинович Т. И., 2009. — 310 с.

8. Чухно А. Інтелектуальний капітал: сутність, форми та закономірності розвитку // ЕУ. — 2002. — № 11—12.

9. Швиданенко Г. О., Шевчук Н. В. Управління капіталом підприємства: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2007. — 440 с.

Статтю подано до редакції 22.04.12 р.

УДК 330.341.1:332.15

*Т. П. Шалаєва, асистент кафедри регіональної економіки,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

СУЧАСНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПРІОРИТЕТІВ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

АНОТАЦІЯ Розглянуто основні складові інвестиційно-інноваційного потенціалу економіки регіонів України, визначено ключові стадії процесу інноваційного розвитку, проаналізовано найважливіші напрямки та практичні форми реалізації державних пріоритетів в інноваційній сфері.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інновація, інноваційна продукція, інвестиції, регіональний розвиток, інвестиційно-інноваційний потенціал регіону.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрены основные составляющие инвестиционно-инновационного потенциала экономики регионов

Украины, определены ключевые стадии процесса инновационного развития, проанализированы важнейшие направления и практические формы реализации государственных приоритетов в инновационной сфере.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инновация, инновационная продукция, инвестиции, региональное развитие, инвестиционно-инновационный потенциал региона.

ANNOTATION. The paper is dealing with basic components of investment and innovative potential of regional economies in Ukraine, it has determined the key stages of the process of innovative development, the paper has analyzed the most important directions of implementing of national innovative priorities and their practical forms.

KEY WORDS: innovation, innovative production, investments, regional development, investment and innovative potential of regions.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими завданнями. Вступ України в нове століття та реалізація курсу на успішну інтеграцію в світове співтовариство обумовили появу нових завдань у сфері регіонального розвитку. Необхідність підтримки економічної безпеки країни, актуальність трансформаційних змін вимагають створити необхідні передумови для прискорення розвитку регіонів і відновлення потенціалу продуктивних сил держави. Усе це закономірно ставить питання про шляхи подолання кризових проявів в економічній і соціальній сферах і підкреслює особливу актуальність реалізації державних пріоритетів у розвитку інноваційних процесів в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Серед дослідників сучасних проблем соціально-економічного розвитку України та її регіонів слід виділити М. Д. Пістуна, Ф. Д. Заставного, О. І. Шаблія, Л. Г. Чернюк, М. І. Фащевського, Д. М. Стеценка, А. Г. Мазура, О. Г. Топчієва, Г. М. Заболотного, О. М. Дідика та ін. В дослідженнях українських учених виділяються територіальні системи виробництва регіонів, наводиться їх типізація, визначаються ознаки, проводиться аналіз комплексного розвитку регіонів, обґрунтовуються перспективи подальшого розвитку тощо. Разом з тим, у сучасних умовах розвитку та необхідності подолання кризових явищ в економіці, особливої актуальності набувають проблеми у сфері інноваційного розвитку України та її регіонів.

Мета статті. Науково доведено, що економічна криза та депресія можуть бути подоланими запровадженням нових технологій, що

створюють нові виробничі можливості, освоєння яких забезпечує перехід до зростання. Комерційне застосування нових, більш продуктивних технологій, які істотно змінюють обсяги та якість виробництва й споживання, є головним чинником економічного зростання за умови належної інвестиційної підтримки їх впровадження. Дослідження основних напрямів реалізації державних пріоритетів в інноваційній сфері України є метою даної статті.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Науково-технічний прогрес, як фактор економічного розвитку, все частіше пов'язується з поняттям інноваційного процесу. Це унікальний у своєму роді процес, що об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво та менеджмент. Він полягає в отриманні новації та простягається від зародження ідеї до її комерційної реалізації.

Визначення суті поняття «інновація» полягає у з'ясуванні його зв'язку з поняттям «новація». Під новацією розуміється дещо нове, близьке до поняття винаходу. Інновація, відповідно до загальноприйнятого визначення, — це процес розробки, освоєння, експлуатації та використання виробничо-економічного та соціально-організаційного потенціалу, що лежить в основі новації. Разом з тим, між заявленням новації та перетворенням її в інновацію існує значний проміжок часу.

На даний час в Україні під інновацією розуміють введення у вживання будь-якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару, послуги) або процесу, нового методу маркетингу чи нового організаційного методу в діяльності підприємства, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків, відповідно — інноваційною продукцією є така, що є новою або значно удосконаленою в частині її властивостей або способів використання. Новими продуктами вважаються товари та послуги, що суттєво відрізняються своїми характеристиками або призначенням від продуктів, що виготовлялися підприємством раніше. Значні покращення можуть здійснюватись за рахунок змін в матеріалах, компонентах та інших характеристиках виробів, що покращують їх властивості. Сюди включаються значні вдосконалення в технічних характеристиках, компонентах і матеріалах, у вбудованому програмному забезпеченні та інших функціональних характеристиках. Причому інноваційна продукція може бути як новою для ринку, так і новою для підприємства.

Визначальною умовою формування банку новацій є об'єм інвестицій у сферу науково-технічної діяльності та в подальший

процес перетворення новації в інновацію. Реалізація інноваційних процесів потребує значних витрат і в розвинутих країнах частка таких витрат постійно зростає, сягаючи в багатьох з них 3 % ВВП. На підтримку науково-технічного комплексу країни слід виділяти, як показує світовий досвід, не менше 1 % ВВП, в іншому випадку, відбувається розвал і втрата науково-технічного потенціалу. У високорозвинених країнах світу частка фінансування науки складає: в Японії — 3 %, Німеччині — 2,8 %, США — 2,75 %, Швеції — 2,6 %, Франції — 2,4 %. Причому частка держави в цих витратах складає в середньому 35—40 %. Цілком зрозуміло, що в умовах глобальної економічної конкуренції, виграють ті країни, які забезпечують сприятливі умови для наукових досліджень та науково-технічного прогресу.

У сучасному механізмі інноваційного процесу зростає роль регіональної складової. Певна фінансова самостійність регіонів, можливість використання місцевих ресурсів, відповідальність місцевих органів влади за соціальний розвиток створюють необхідну економічну основу та мотивацію для ефективного впливу на регулювання та підтримку інвестиційно-інноваційної активності.

Зрозуміло, що можливість інноваційного розвитку в кожному регіоні України передбачає свої особливості, які обумовлені наступними факторами:

— економічний простір України досить різноманітний і складний;

— території регіонів України неоднорідні не тільки за забезпеченістю ресурсами, а й за рівнем і типом господарського та соціального освоєння;

— галузева і, особливо, територіальна структури господарства регіонів досить інерційні, для їх трансформації необхідний тривалий час і масштабні інвестиції;

— різноманітні фактори впливають на підприємництво не по окремо, а в комплексі: стримуючий вплив на підприємництво одних факторів може компенсуватися дією інших.

Слід зазначити, що інвестиційна привабливість значної частини регіонів України має середній або нижче середнього показники. Це говорить про тяжкий стан в інвестиційній сфері, а значна різниця в показниках відображає їх велику територіальну диференціацію. Звідси виходить, що інвестиційно-інноваційна політика держави для різних регіонів також має бути диференційованою. У першу чергу, вона має сприяти зменшенню розривів у рівнях розвитку

продуктивних сил регіонів, створенню більш сприятливих умов для соціально-економічних перетворень. Крім того, підтримка наукових досліджень і розробок також є складовою державної інвестиційно-інноваційної політики. З одного боку, держава має забезпечувати свободу наукового пошуку, з іншого, державні структури орієнтують сферу науково-технічних розробок на виробництво продукції та послуг, які можуть бути придатними для практичного використання, комерціалізації. При цьому держава сприяє раціональному розміщенню науково-технічного та інноваційного потенціалів. У країнах, де впроваджується активна інвестиційно-інноваційна політика, центральні державні структури спрямовують зусилля на вирівнювання умов розповсюдження інновацій по території країни, а місцева влада покликана сприяти найбільш повній реалізації інноваційних ресурсів регіонів шляхом різного роду регіональних преференцій (податкових пільг та ін.), морального заохочення інноваторів, забезпечення їхнього соціального захисту тощо. В той же час держава в рамках обраної загальноекономічної та інноваційного стратегії стимулює міжнародний трансферт нововведень.

За умови обмеженості ресурсів, які суспільство і держава можуть виділити на розвиток науки, техніки та інновацій, виникає проблема визначення державних пріоритетів у цій галузі. Пріоритетні напрямки розвитку науки та техніки — тематичні області науки і техніки, які мають першочергове значення для досягнення поточних і перспективних цілей соціально-економічного та науково-технічного розвитку. Вони формуються під впливом, перш за все, національних соціально-економічних пріоритетів, політичних, екологічних та інших факторів.

Висновки. До числа найважливіших пріоритетних напрямків розвитку науки та техніки в Україні слід віднести нові виробничі технології, нові матеріали та хімічні продукти, інформаційні технології та електроніку, транспорт, енергетику, екологію та раціональне природокористування. Їх реалізація пов'язана з формуванням і здійсненням державних і регіональних науково-технічних програм, програм державних наукових центрів.

Практичними формами реалізації державних пріоритетів в інноваційній сфері є цільові державні науково-дослідні інститути, лабораторії, центри, державні замовлення на проведення відповідних науково-дослідних робіт, бюджетне фінансування розповсюдження нововведень, датування виробництва та споживання інноваційної продукції та послуг.

Суттєвим елементом прямої підтримки інноваційних процесів — формування державної інноваційної інфраструктури. Держава може створювати мережу центрів розповсюдження нововведень і консультативних центрів, що надають ділові послуги інноваторам, наприклад, у формуванні ринку інновацій (інформація в державних виданнях, виставки, біржі, ярмарки та ін.). Державні органи мають здійснювати моніторинг і прогнозування інноваційних процесів в країні та за кордоном, а також пошук ефективних передових технологій для широкого запровадження. Практично такі заходи також можуть бути реалізованими через створення регіональних центрів інноваційного розвитку, технопарків, бізнес-інкубаторів, територіальних кластерів, інноваційно-технологічних центрів тощо.

Література

1. Економічне зростання в Україні: регіональний вимір / Л. О. П'яткова. — Черкаси, 2004.
2. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / Данилишин Б. М., Чернюк Л. Г., Фащевський М. І. — Черкаси: ЧДТУ, 2006. — 315 с.
3. *Стеченко Д. М.* Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. — К.: Вікар, 2001. — 377 с.
4. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект. — К.: Міленіум, 2003. — 404 с.

Статтю подано до редакції 29.03.12 р.

УДК: 004.08

*Н. О. Іванченко, канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної кібернетики,
Національний авіаційний університет, Україна*

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛІВ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ. Запропоновано і застосовано онтологічний підхід для формалізації потенціалів економічної безпеки підприємства, на основі класу онтологічних моделей побудовано описи бізнес-архітектури і бізнес-середовища організації, процедури формування стратегії, здійснена їх інструментальна реалізація на мовах онтологій.